

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 7/23
Møtedato: 07.02.2023
Journalnummer: 2023/1803

RAMMEBETINGELSER FOR EKSTERNFINANSIERTE RETTSVITENSKAPELIGE FORSKNINGSPROSJEKTER

1. Innledning

Det juridiske fakultet legger på flere måter til rette for eksternfinansierte rettsvitenskapelige forskningsprosjekter. I fortsettelsen brukes kortformen (eksternfinansierte prosjekter), og så kommer vi tilbake til spørsmål om eksternfinansiering på studiesiden.

Frikjøp fra undervisningsoppgaver har vist seg som et egnet insentiv for Det juridiske fakultet, og det er derfor ønskelig å formalisere noen rammer for det. Det er flere dilemmaer som oppstår når fakultetet innrømmer frikjøp for undervisningsoppgaver for noen. Det skaper større belastninger på andre vitenskapelig ansatte med tanke på undervisningsoppgaver fordi undervisningsoppgavene må utføres av andre ansatte. Dessuten er det en fare for at den forskningen som skjer i det eksternfinansierte prosjektet kanskje ikke blir integrert i undervisningen slik intensjonen er med forskningsbasert undervisning.

Det juridiske fakultet legger også til rette for eksternfinansierte forskningsprosjekter på andre måter enn ved frikjøp. Det gis administrativ støtte i forbindelse med utforming av søknaden, det gis bistand fra vitenskapelige assistenter og det innvelges økonomisk støtte til korrekturlesing/språkvask, andre konsulenttjenester, workshop for søknadsutvikling, m.m. Slike tiltak er også viktige for å stimulere til eksterne søknader og for å fremme kvaliteten på søknaden.

Eksternfinansierte prosjekt har stort sett også en utgiftsside for fakultetet i den forstand at fakultetet går inn med egendeler. Denne kan være frikjøp fra undervisningsoppgaver, men også gis på andre måter, jf. nedenfor under pkt. 5. Det er stor variasjon i størrelsen på egenandelene.

I denne saken fremmer dekan og fakultetsdirektør flere anbefalinger vedrørende ordningen med frikjøp og hvordan andre støttetiltak bør videreføres. Det angis også noen prinsipper for prioritering av ulike søknader, med henvisning til at fakultetet ikke nødvendigvis har kapasitet til å gi like god støtte til alle søknadsprosjekter. Det er også påkrevd å skape en balanse mellom ressursbruken på nye søknader og den støtte som gis i driftsfasen av prosjektene. Disse anbefalingene oppsummeres avslutningsvis i nærværende saksnotat.

2. Fakultetets nåværende portefølje av eksterne prosjekter

Fakultetet har for tiden en portefølje med 27 forskningsprosjekter som helt eller delvis er finansiert av eksterne kilder. I 2022 utgjorde fakultetets inntekter fra eksternfinansierte prosjekter ca. NOK 19 millioner.

Fakultetets bidrag er ment å stimulere til søknadsaktivitet og til å gi gode betingelser for eksternfinansierte forskningsprosjekter ved fakultetet. Det er som ovenfor nevnt et mål å ha en betydelig andel eksternfinansiert aktivitet, noe som bidrar til fakultetet både økonomisk og faglig. UiB forventer at fakultetene får inntekter gjennom bidrags- og oppdragsaktivitet (BOA). Flere fakultet har en BOA-andel som utgjør mer enn 1/3 av fakultetsøkonomien. For UiB som helhet er inntektene for 2023 på ca 4,1 milliarder over statsbudsjettet, mens 1,2 milliarder kommer fra BOA, jf. [universitetsstyresak 89-22](#). I tider med mindre inntekter over grunnbevilgningen, vil eksternfinansierte prosjekter være et område hvor det er mulig å få til økonomisk vekst.

Eksternfinansierte forskningsprosjekter gir blant annet:

- Muligheter for større forskningsprosjekt som det ikke er mulig å få til gjennom forskningstiden som den enkelte selv disponerer.
- Økt nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid og kontakt med nærings- og samfunnsliv.
- Karriereutvikling for prosjektleder og prosjektmedlemmer, og utvikling av fagmiljø ved fakultetet.
- Rekrutteringsstillinger utover det fakultetet selv kan finansiere over grunnbevilgningen (som er med på å bygge opp kritisk masse i forskergruppene og i forskerutdanningen, og som gir rekrutteringsgrunnlag for faste vitenskapelige stillinger).
- Økonomisk gevinst i form av økte inntekter fra resultatbasert omfordeling, belønningsmidler for publikasjoner og doktorgradskandidater.
- Høyt aktivitetsnivå i form av bl.a. publikasjoner, seminarer og gjesteforskere.
- Økt synlighet for fakultetet nasjonalt og internasjonalt.

Som sagt er det er nå ønskelig å gjennomgå fakultetets ulike retningslinjer og ordninger for støtte av eksternfinansierte forskningsprosjekter i søknads- og driftsfasen. Det legges til grunn at det er et behov for incentivordninger for å få et tilstrekkelig volum av eksterne prosjekter ved fakultetet. Innvilgede prosjekter krever også ressurser i driftsfasen. Prosjektets aktiviteter og målsettinger skal realiseres og dette krever god oppfølging også fra administrativ side. Det er derfor viktig at de ordningene og retningslinjene tar høyde for disse utfordringene. Det er også viktig at ordningene og retningslinjene sikrer en balanse mellom ressurser til prosjekter og ressurser til øvrig aktivitet ved fakultetet, samt at de fremmer likebehandling av prosjekter og prosjektledere, og at forskjellsbehandling er saklig begrunnet og bygger på en vedtatt strategi.

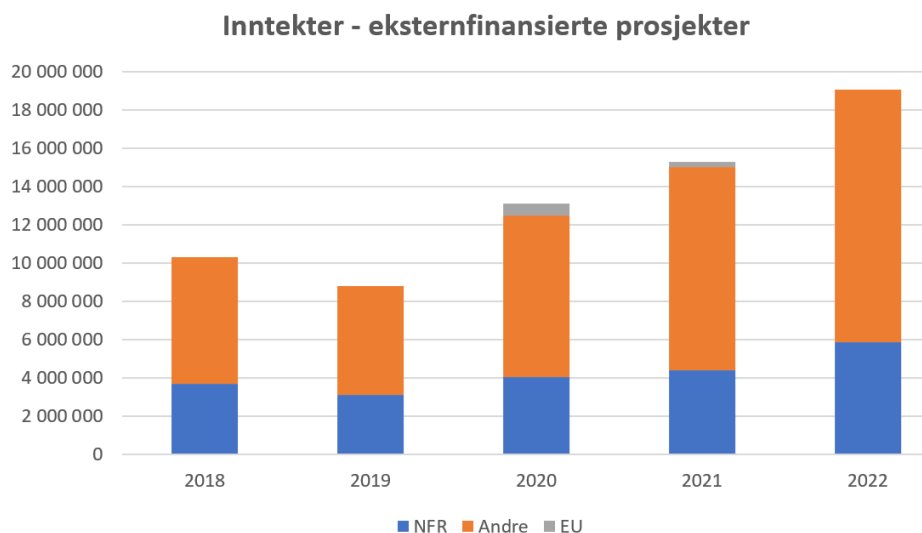
Saken har vært forelagt Forskningsutvalget og Studieutvalget som ble gitt anledning til å uttale seg. Studieutvalget leverte merknader som er tatt inn i saken som nå presenteres for styret (se protokoll fra SU vedlagt).

3 Nærmere om prioritering av eksternfinansierte forskningsprosjekter

Dagens situasjon

Det legges ned store ressurser i søknadsarbeidet fra fakultetets forskere, som følges tett opp av forskningsadministrasjonen i både søknads- og driftsfasen av prosjekter. Fakultetet har hatt et mål om å øke omfanget av eksternfinansierte forskningsprosjekter og sender årlig flere søknader til Norges forskningsråd. Andre finansieringskilder som det søkes om midler fra, er blant andre Finansmarkedsfondet, NordForsk, Akademiaavtalen og EUs rammeprogram for forskning. I tillegg har fakultetet samarbeidsavtaler om større forskningsprosjekt med offentlige etater og Trond Mohn stiftelse, som utgjør en betydelig andel av den eksternfinansierte porteføljen. Utover dette deltar fakultetet ofte som partner i en rekke prosjektsøknader koordinert av andre enheter på UiB og eksterne samarbeidspartnere. Det sendes også en rekke søknader om mindre beløp til småprosjekter, tilleggsprosjekter og pilotprosjekter, hvorav den viktigste finansieringskilden for fakultetet er Meltzerfondet.

Fakultetets prosjektportefølje var i 2022 på 27 forskningsprosjekt, inkludert tre prosjekter som først har oppstart i år. 14 av disse koordineres av fakultetet. Flesteparten av prosjektene er finansiert av Norges forskningsråd, men størsteparten av inntektene kommer fra andre finansieringskilder som Skatteetaten, Trond Mohn stiftelse og Politidirektoratet (se kategorien "Andre" i tabellen under). Sammenlignet med de siste årene, er porteføljen relativt høy. Inntektene fra eksternfinansierte prosjekter var i 2022 på ca NOK 19 millioner, som er en betydelig økning sammenlignet med de siste årene.

Det forventes at inntektene vil øke videre i årene som kommer, og at andelen av inntektene som kommer fra Forskningsrådet (NFR) vil utgjøre en høyere andel i 2023 og 2024. Dette er

på grunn av tre prosjekter og nettverksmidler til fem forskergrupper som fakultetet har blitt tildelt i 2022, men som vil ha oppstart i løpet av 2023. Nettverksmidlene vil på sikt skape mer søknadsaktivitet, siden disse midlene er forutsatt brukt til å fremme søknader om eksterntfinansiering i løpet av prosjektperioden. I 2023 regner fakultetet å få inntekter på ca 19,5 millioner og i 2024 på 22,6 millioner.

I tillegg til de direkte inntektene fra prosjektene får fakultetet også belønningsmidler for prosjekter som får tilslag. Disse midlene er en del av såkalt «lukket ramme», dvs. at uttellingen er beregnet ut fra institusjonens del av det samlede resultatet i sektoren på indikatoren. Dersom alle institusjonene har den same prosentvise endringen i resultatene fra et år til det neste, ville det ikke bli endret uttelling for noen. Uttellingen kommer på budsjettet to år etter aktiviteten, og i henhold til UiBs økonomimodell får fakultetet 75 % av inntektene som genereres, mens sentralnivået beholder 25 %. For 2023 vil fakultetet få 1,1 millioner i form av belønningsmidler for BOA-inntektene.

Forskere ved fakultetet skal ha stor frihet til å forfølge egne forskningsinteresser, og det er positivt at ansatte søker eksternt finansiering. Det er ønskelig å fortsette arbeidet med å øke fakultetets portefølje av eksterntfinansierte prosjekter. Deltakelse i små og store prosjekter gir verdi både for den enkelte forsker, fagmiljøet og for fakultetet. Prosjektutvikling av og med fakultetets ansatte gir også gode forutsetninger for å kunne tilby forskningsbasert undervisning.

Erfaring viser at det ikke nødvendigvis er noen automatikk i at økt søknadsvolum gir økt tilslag. Vi ser også at noen prosjekttyper er svært krevende å søke på eller å drifte, der fakultetet ikke har kapasitet til å bygge opp søknadskompetanse eller er i en posisjon til å koordinere prosjektet på en god måte.

For den kommende perioden er det derfor ikke nødvendigvis et mål i seg selv med en vekst i antallet søknader, men derimot at fakultetet skal sende flere søknader av høy kvalitet og til utlysninger som er godt egnet med tanke på å oppnå fakultetets faglige og strategiske målsetninger. Gitt ressursituasjonen ved fakultetet og forventede økonomiske rammer i årene som kommer, er det også viktig å satse på prosjekter som bidrar i form av rekrutteringsstillinger.

Det er fremover et behov for å prioritere noe sterkere mellom prosjekter når det gjelder støtte til søknads- og driftsfase. Det legges derfor frem er utkast til retningslinjer for slike prioriteringer. Det foreslår videre at vedtaksmyndigheten for de endelige prioriteringene legges til Forskningsutvalget.

4. Nærmere om støtte til eksterntfinansierte forskningsprosjekter i søknadsfasen

Frikjøp til søknadsskriving

Dagens ordning innebærer at søknadsskriving i hovedsak anses som en aktivitet som skal foregå innenfor forskningstiden til den enkelte forsker, men det er åpnet for en viss kompensasjon i form av godskriving av timer i undervisningsregnskapet. Gjeldende ordning (jf. styrevedtak sak 23/2015) er at godskriving gis etter følgende retningslinjer:

- *Frikjøp fra undervisning tilsvarende inntil 45 timer for prosjektledere for søknader til Norges forskningsråd og andre eksterne finansieringskilder som Trond Mohn stiftelse, NordForsk m.m.*
- *Frikjøp fra undervisning tilsvarende inntil 200 timer for prosjektleder i EU-søknader som koordineres av fakultetet, og inntil 100 timer for deltakere i EU-søknader der fakultetet er partner¹.*
- *For andre vesentlige bidrag (som f.eks. bidrag i samarbeidsprosjekter som ikke fakultetet koordinerer) kan det innvilges frikjøp fra undervisning etter særskilt avtale med dekanatet.*

Det kreves forhåndsgodkjenning av søknaden for at frikjøp skal gis etter retningslinjene ovenfor. Praksis er at timene blir gitt som fratrukk i undervisningsregnskapet for søkere om eksterne midler i det året som søknaden sendes. Det gis ikke mergodskrivning av frikjøp for søknader som resulterer i eksterne midler.

Det er eksempler på at frikjøp har blitt gitt også til ansatte som ikke er prosjektledere, men som er partner i søknader koordinert av andre. Det er også eksempler på at frikjøpet har blitt overført fra prosjektleder til andre som bidrar i søknadsprosessen (eks. postdoktorer).

Ordningen for frikjøp har ikke tatt sikte på å dekke reelt medgått tid til søknadsarbeid. Søknadsarbeid ansees som vitenskapelig arbeid, og vil som regel kunne ut i publikasjoner, utvidet faglig nettverk og kompetanseutvikling – også i de tilfeller der søknaden ikke når opp. Den administrative byrden med søknadsarbeid er imidlertid ansett som å være så stor at fakultetet har funnet det nødvendig å gi frikjøp som insentiv for å få opp søknadsvolumet ved vårt fakultet. Tilsvarende ordninger er ikke gitt verken i Oslo eller Tromsø.

Tilbakemeldingen fra forskere som har søkt eksterne midler er at ordningen for frikjøp i forbindelse med søknadsskriving er verdifull. Timene med frikjøp gir en liten kompensasjon til ansatte som bruker av sin tid på å søke om eksterne midler og senker terskelen for å søke. Ordningen signaliserer også at søknadsaktivitet er verdsatt av fakultetet, og gir handlingsrom for å bruke nødvendig tid på skriveprosessen.

Det er derimot usikkert om det å oppjustere timeantallet vil gi flere eller bedre søknader. Timesatsen må også holdes opp mot behovet for å ha nok personell til undervisning. Videre var en forutsetning for timesatsen for EU-søknader at fakultetet disponerte 2 millioner kroner utenfor rammen i form av strategiske midler i 2018 og 2019, som er midler som nå er falt bort. Ordningen ble ansett som generøs da den ble gitt og begrunnet i at fakultetet ønsket å bygge opp erfaring med en ny søknadstype.

Det har gode grunner for seg at ordningen med frikjøp for søknadsaktivitet videreføres, men med justeringer i form av noe lavere timeantall og tydeligere retningslinjer for hvilke søknadstyper som omfattes.

Administrativ støtte

¹ Ordningen var ment som en tidsbegrenset ordning for å stimulere fakultetets forskere til å søke EU-midler, og var et resultat av ekstra tildeling av sentrale midler fra UiB.

Dagens praksis ved fakultetet er at ansatte som ønsker å søke om eksternfinansierte prosjekter tildeles en forskningsrådgiver som bistår i søknadsprosessen. Hvor omfattende støtte som gis avhenger av behov og kapasitet, men kan inkludere utforming og kommentering av prosjektbeskrivelses, justering av søknad mot krav og kriterier i utlysningen, oppsett av budsjett, hjelp med utfylling av CV og søknadsvedlegg, administrering i søknadsportalen, koordinering av søknadsgruppe og dialog med samarbeidspartnere. I større prosjektsøknader er det vanlig praksis at forskningsrådgiver også er med å skrive selve prosjektbeskrivelsen sammen med forskerne.

Ordningen med tett oppfølging fra forskningsrådgiver fungerer godt. Sammenlignet med andre fakulteter får fakultetets forskere god støtte fra forskningsrådgiverne. Erfaring tilsier at støtten fra forskningsadministrasjonen avlastet prosjektledere, og samtidig gir høyere sannsynlighet for tilslag på søknaden. Samtidig vil det ved høy søknadsaktivitet bli stort press på forskningsadministrasjonen, som også har andre oppgaver som eventuelt må nedprioriteres. Det kan derfor være fornuftig med en sterkere prioritering av hvilket omfang av støtte som skal gis og til hvilke søknader.

Vitenskapelig assistent

Det er i dag mulig å be om vitenskapelig assistent for hjelp og avlastning i søknadsfasen, men ordningen har vært lite kjent og brukt.

Vitenskapelige assistenter koster lite per timeverk, og gir studenter relevant praksis og økt forståelse for forskning. Assistenter kan utføre enkle oppgaver i forbindelse med søknader, som for eksempel referanseliste, korrekturlesing og litteraturgjennomgang. Det er likevel begrensninger i hvor godt egnet vitenskapelige assistenter er for å avlaste søkere, ettersom de ikke har den nødvendige kompetansen på forskningssjangeren, forskningsmetode og krav til prosjektbeskrivelser, og det er også arbeidskrevende for forskerne å koordinere og følge opp deres arbeid. Derimot kan assistentene gi viktig støtte for forskerne på andre oppgaver i forbindelse med forskning og undervisning som forskerne har parallelt med søknadsarbeidet. Det er derfor mulig å i større grad ta i bruk vitenskapelige assistenter for å støtte og avlaste prosjektsøkere. Det er rom innenfor FU sitt nåværende budsjett for å tildele vitenskapelige assistenter til prosjektsøknader.

Det bør vurderes å innføre en ordning der søknader til EU, Norges forskningsråd eller tilsvarende finansieringskilder hvor fakultetet er koordinator eller sentral partner tildeles 20 timer med vitenskapelig assistent. Timene med kan benyttes fra søknadsprosessen starter og inntil søknaden er innsendt. Forskningsdekan kan etter forespørsel innvilge ekstra timer for søknader hvor det er behov for ytterligere støtte.

Økonomisk støtte

Forskningsdekanen har i dag fullmakt til å innvilge søknader om støtte til korrekturlesing/språkvask, konsulenttjenester, workshop for søknadsutvikling, m.m. Utover små driftsmidler har ikke fakultetet de siste årene satt av øremerkede midler til prosjektutvikling, og slik støtte har derfor de siste årene vært tildelt som ad-hoc bevilgninger fra fakultetets grunnbevilgning. Det har tidligere vært satt av øremerkede midler under posten «BOA-strategiske tiltak JUSS».

Fra UiB sentralt gis det prosjektetableringsstøtte (PES) for søknader til EU-utlysninger gjennom Forskningsrådets incentivordning. Ordningen er nylig forlenget til ut 2024. I tillegg har det vært mulig å søke SPIRE (UiBs internasjonaliseringsprogram) for etableringsstøtte for prosjekter til andre finansieringskilder. SPIRE ble avsluttet i 2022. Ettersom de fleste søknadene fra fakultetet retter seg mot andre finansieringskilder enn EU, innebærer det en betydelig reduksjon i muligheten til å få sentrale midler til prosjektetablering.

Det er behov for å kunne tildele midler til arbeid med prosjektutvikling, særlig etter reduksjon i tilgjengelige midler fra UiB sentralt. Slike midler kan ha stor verdi for kvaliteten på søknaden og øke sannsynligheten for tilslag. Samtidig er det vanskelig å sette veiledende satser fordi behovene blant søkermassen er veldig varierende, og fordi behovet også avhenger av forskningsadministrasjonens kapasitet til å følge opp søkerne.

En årlig budsjettpost på kr 150 000 til å støtte søknadsutvikling, som forskningsdekanen gis fullmakt til å disponere, vil kunne være et viktig virkemiddel for å utvikle søknader av høy kvalitet. Søknader om støtte fra denne posten bør kunne innvilges etter søknad til forskningsdekan.

Det bør settes som forutsetning for støtte at man først har undersøkt andre aktuelle finansieringskilder (f.eks. Meltzerfondet og øvrige fond og legat, CMI/UiB samarbeidsmidler, små driftsmidler og andre eksternfinansierte såkornsmidler). Tildelte midler fra disse finansieringskildene skal benyttes før fakultetets søknadsmidler tas i bruk. Ubrukte midler bør tilbakeføres til fakultetet.

5. Nærmere om eksternfinansierte forskningsprosjekter - driftsfasen

Frikjøp i forskningsprosjekter

Gjeldende ordning (jf. dekanbeslutning 19.05.2020) er at frikjøp kan innvilges etter følgende retningslinjer:

- *Fast ansatte som søker eksternfinansierte prosjekter kan få frikjøp for inntil 50 % av undervisningstiden i prosjektet. Omfang av frikjøp avgjøres av forskningsdekanen i samråd med undervisningsdekanen.*
- *Ansatte med frikjøp for 50 % av undervisningstiden kan ikke ta ut overskudd i undervisningsregnskapet så lenge de er eksternfinansierte. Ansatte med mindre enn 50 % frikjøp kan ta ut inntil 30 timer av overskuddet per semester.*
- *Ansatte som har frikjøp med 30-50 % av undervisningstiden og som samtidig er leder for eksternfinansierte prosjekter opptjener ikke rett til forskningstermin. Ansatte som har frikjøp mindre enn 30 % kan ha mulighet til å opptjene forskningstermin.*

Det er svært vanlig at det legges inn frikjøp fra undervisning for prosjektleder i eksternfinansierte prosjekter. Graden av frikjøp påvirkes blant annet av type finansieringskilde, prosjektet størrelse og kompleksitet, samt prosjektleders egne faglige leveranser i prosjektet.

Det er ikke uvanlig at det også legges inn frikjøp fra undervisning for andre deltakere i forskningsprosjekter enn prosjektleder. Dette gjelder både prosjekter som koordineres fra andre institusjoner der forskere ved fakultetet er partner, og søknader der fakultetet er koordinator og flere av fakultetets forskere er tilknyttet prosjektet. Graden av frikjøp er normalt noe lavere for ordinære deltakere enn for prosjektledere. Fakultetet har nylig fått innvilget tre nye forskningsprosjekter fra Forskningsrådet, som vil påvirke omfanget av frikjøp i de nærmeste årene.

Fast vitenskapelig ansatte har 46 % av arbeidstiden dedikert til forskning. Det er naturlig at prosjektledere og -deltakere benytter deler av denne forskningstiden i prosjekter, ettersom deltakelse i prosjekter ofte bidrar positivt til forskerne i form av blant annet publiseringsresultater og forskningsnettverk.

Tatt i betraktning fakultetets begrensede ressurser til undervisning, er det behov for å være restriktiv med bruken av frikjøp fra undervisning. Det er ønskelig med en tett kobling mellom forskning og undervisning også ved at studentene møter aktive forskere, noe som taler for å beholde en forholdsvis høy undervisningskomponent også for forskere som deltar i prosjekter.

På den annen side er det å få mer tid til forskning for mange også en viktig motivasjon for å søke eksternfinansierte prosjekter. Frikjøp er derfor et sentralt verktøy for å stimulere til eksternfinansiert aktivitet og for å holde kvalitet i prosjektene. Frikjøp kan gi fakultet merverdi i form av prosjekter og aktiviteter som bygger fagmiljø, ekstra rekrutteringsstillinger, økt synlighet for fakultetet, utvikling av undervisningsporteføljen eller inntekter i form av belønningssmidler.

Det å lede (og delta i) eksternfinansierte prosjekter er også ressurskrevende. Det er rimelig å kompensere for ekstraarbeid med administrasjon, veiledning og ledelse – aktiviteter som uten frikjøp ville medført en de facto reduksjon i forskningstiden. Dette kan både gjelde prosjektleder og prosjektmedlemmer, ettersom noen forskningsprosjekter (eks. EU-prosjekter og senter søknader) er av en slik størrelse at arbeidspakkeledere eller nestledere har tilsvarende ansvar som prosjektledelse i mindre prosjekter.

Noen typer prosjekter kan eksplisitt eller implisitt kreve særlig høy andel frikjøp til forskningsaktiviteter (eksempelvis EU-prosjekter eller forskningssentre). Enkelte forskere vil allerede ha bundet opp hele eller deler av sin forskningstid i eksisterende prosjekter og kan derfor ikke bruke denne i nye prosjekter. Og i noen tilfeller er prosjektet strategisk viktig for fakultetet, mens forskeren som skal delta ikke nødvendigvis har like stor interesse av å investere i prosjektet med sin forskningstid.

Det er viktig med forutsigbarhet og likebehandling i spørsmålet om frikjøp. Dette gjelder både for fakultetet som skal planlegge undervisning, og for ansatte som skal søke om prosjekter. Selv om innvilget grad av frikjøp til en viss grad har fulgt den ansattes rolle i prosjektet og hvilket behov for frikjøp prosjektet utløser, er det likevel slik at praksis angående frikjøp har vært varierende. Det er derfor ønskelig med tydeligere retningslinjer, men som samtidig gir fleksibilitet og muligheten til å tilpasse behov i ulike prosjekter.

I nåværende retningslinjer er det lagt inn en begrensning der ansatte som har et høyt frikjøp ikke opptjener rett til forskningstermin. Bakgrunnen for dette er UiB sentrale retningslinjer for opptjening av forskningsterminer, hvor utgangspunktet er at den ansatte «har hatt normale

forsknings-, undervisnings- og administrative plikter i opptjeningsperioden» (punkt 2.2.).² Retningslinjene gjør unntak for dette for ansatte som «har ledet større forskningsprosjekter», men ikke for andre.

Bestemmelsen er formentlig ment å verne om universitetets begrensede undervisningsressurser og hindre en utvikling hvor enkelte vitenskapelige ansatte som følge av frikjøp blir nærmest rene forskere, jf. målsettingen om forskningsbasert undervisning for studentene og idealet om professorer som både forsker og underviser. Samtidig er det uheldig at ansatte som er dyktig på å hente inn ekstern finansiering på sett og vis straffes med lengre opptjeningsstid for forskningsterminer. For ansatte som leder langvarige prosjekter, kan resultatet i verste fall bli mindre, ikke mer, forskningstid. Faren for at enkelte ansatte helt slutter å bidra til undervisningen av studentene våre kan håndteres gjennom en regel som setter et øvre tak på hvor stort fritak fra undervisningsplikten det er mulig å få. Bestemmelsen som avskjærer opptjening av forskningstid i perioder med eksternfinansierte frikjøp fra undervisningsplikten foreslås derfor fjernet.

Administrativ støtte i forskningsprosjekter

Prosjekter under oppstart og igangværende prosjekter følges i dag opp av forskningsrådgivere ved fakultetet. Normalt tildeles hvert prosjekt en forskningsrådgiver som fungerer som kontaktpunkt og administrativt ansvarlig for prosjektet. I ordinære forskerprosjekter forutsetter finansierer at utgifter til prosjektadministrasjon dekkes av institusjonen. Fakultetets forskningsrådgivere kan dermed ikke finansieres av eksterne midler. Budsjettposten «vitenskapelig assistent» benyttes derimot til å få ekstern finansiering av noe administrativ støtte. I større søknader om etablering av forskningssentre e.l. er det anledning til å budsjettere med utgifter til ren administrasjon, og dette er innarbeidet som praksis ved vårt fakultet.

Det er stor variasjon i hvilket behov for administrativ støtte ulike eksternfinansierte prosjekter har. Hovedinntrykket er at behovet er økende, blant annet fordi det stilles mer omfattende krav til løpende administrasjon og rapportering i prosjektene enn tidligere. Eksempler på administrative oppgaver er inngåelse av kontrakter og samarbeidsavtaler, utforming av datahåndteringsplan, kommunikasjonsplan, utviklingsplaner for rekrutteringsstillinger, ivaretagelse av krav til åpen tilgang til forskningsdata og publikasjoner, ivaretagelse av forskningsetikk og personvern, økonomistyring, fremdriftsrapportering, og avvikshåndtering. I tillegg er det en rekke administrative oppgaver knyttet til avvikling av arrangementer og kommunikasjon. Erfaringen er at prosjektleder har behov for avlastning og har stor nytte av støtten de får fra forskningsrådgivere med kompetanse på prosjektadministrasjon.

Med flere større prosjekter under oppstart, og ambisjoner om vekst i eksternfinansiering i årene som kommer, er det ikke realistisk at forskningsadministrasjonen med dagens ressursituasjon kan følge opp enkeltprosjekter like tett som praksis har vært til nå. Dette vil i så fall gå utover muligheten til å tilby støtte i søknadsfasen og øvrige oppgaver som ligger til forskningsadministrasjonen.

² <https://regler.app.uib.no/regler/Del-3-Personal-og-HMS/3.1-Personalforvaltning/3.1.3-Regler-og-retningslinjer-for-vitenskapelige-stillinger/Retningslinjer-for-tildeling-av-forskningstermin-og-saerlig-tidsordning-for-FoU-tiltak/>

Fakultetet bør fortsatt kunne tilby grunnleggende administrativ støtte til forskningsprosjekter i form av bistand med prosjektoppstart, kontrakter, prosjektrevidering, organisering og rapportering. Eksternfinansierte prosjekter skal videre kunne benytte administrative tjenester knyttet til eksempelvis bestillinger, økonomi, kommunikasjon og HR på lik linje med andre. Behov for administrativ støtte utover et slikt grunnivå bør imidlertid som hovedregel dekkes av prosjektets budsjett. Dette gjelder for eksempel der det er planlagt utstrakt samarbeid med eksterne forskere og institusjoner, krevende datainnsamling, mange eller store arrangementer eller formidlingstiltak.

Forskningsadministrasjonen påser i dag at det blir tatt høyde for behov for administrativ støtte utover grunnivået ved bistand i søknadsfasen. Dersom et prosjekt får tilslag med mindre enn omsøkt beløp, må det tas høyde for behovet for administrativ støtte i den etterfølgende revisjonen av prosjektet.

Egenandel i forskningsprosjekter

Det er stor variasjon når det gjelder omfanget av fakultetets egenandeler i forskningsprosjekter. I prosjekter med finansiering fra Forskningsrådet, vil det normale være at egenandelen utgjør drøyt 25 % av totalbudsjettet. I praksis vil egenandelen alltid bestå av de fast ansattes bidrag av egen forskningstid i prosjektet, samt differansen mellom Forskningsrådets satser og reelle lønnskostnader for ansatte som er finansiert av prosjektet. I tillegg vil egenandelen i disse prosjektene ofte bestå av en rekrutteringsstilling. I større satsinger, som for eksempel skatterettsprosjektet med finansiering fra Skatteetaten og politi- og påtalerettsprosjektet med midler fra Trond Mohn stiftelse, er det snakk om større egenandeler.

I noen av utlysingene vil det være krav om egenandel opp mot 50 % av totalbudsjettet, mens det for eksempel i søknader til Forskningsrådet ("forskerprosjekt") ikke er krav om egenandel. Fakultetet har altså likevel valgt å legge inn en rekrutteringsstilling som egenandel i de fleste av disse søknadstypene. Alle egenandeler i form av rekrutteringsstillinger godkjennes av fakultetsledelsen etter en totalvurdering. Det er gode grunner for å videreføre denne praksisen.

Ekstra økonomisk støtte til forskningsprosjekter

Erfaring viser at det sjelden forekommer at eksternfinansierte prosjekter ikke kan gjennomføres innenfor budsjettet. Men ettersom prosjektbudsjett settes opp i forkant av at aktiviteten skal finne sted, i mange tilfeller flere år i forkant, er det naturlig at det i enkelte prosjekter vil dukke opp utgifter som ikke er planlagt eller som er større enn det som det er budsjettet for. Videre er prosjekter dynamiske, og det kan komme ønske om å legge til aktiviteter som man ikke opprinnelig hadde planlagt – for eksempel arrangementer eller datainnsamling.

De fleste finansieringskilder åpner ikke for utvidelse av den tildelte økonomiske rammen. Det vil si at prosjekter ikke kan få ekstern finansiering for slike uforutsette utgifter eller økte kostnader. Fakultetet har i dag som praksis at økte lønnskostnader som følge av prisvekst eller ansettelse av særlig kvalifisert personell dekkes i sin helhet. For andre typer utgifter har det blitt foretatt individuelle vurderinger. Det finnes en rekke tilgjengelige fond som er tilgjengelig for søknader om å få dekket kostnader til arrangementer og andre aktiviteter som overstiger prosjektbudsjettet.

Fakultetet har begrenset med midler som forskere kan søke om til eksempelvis reiser, seminarer og gjesteforskere gjennom små driftsmidler. Det omsøkte totalbeløpet hvert år ligger jevnt over langt høyere enn det fakultetet har mulighet til å innvilge. Det er ønskelig å avklare om aktiviteter knyttet til eksternfinansierte prosjekter skal kunne søkes om på lik linje som aktiviteter som ikke er en del av prosjekter. I gjeldende retningslinjer for små driftsmidler kan også de eksternfinansierte prosjektene søke om midler "*der ekstern finansiering ikke strekker til*".

Det som taler for å holde denne muligheten åpen er at prosjektaktivitetene kan ha stor verdi både for enkeltforskere og fagmiljø. I tillegg kan det oppleves som urettferdig å begrense muligheten til å søke små driftsmidler dersom man har lykket med å oppnå ekstern finansiering, som er ønskelig sett fra fakultetets side. Ett ekstra moment her er også at det kan være vanskelig å skille mellom hva som er prosjektaktiviteter og hva som er aktiviteter i regi av en forsker som også er prosjektleder.

Det er altså gode argumenter for å holde åpen muligheten for prosjekter til å skaffe noe tilleggsfinansiering fra små driftsmidler. Det er på den annen side også gode argumenter som taler mot å prioritere slike søknader foran fagmiljøer som ikke har eksterne midler. For å kunne opprettholde et godt og bredt forskningsbasert undervisningstilbud er det viktig å stimulere forskere og forskergrupper uten eksterne midler til aktivitet.

De små driftsmidlene er det viktigste verktøyet til å sikre et handlingsrom for aktivitet i hele bredden av virksomheten til fakultetet. Tilleggsfinansiering av eksterne prosjekter fra små driftsmidler kan gi en opphoping av ressurser til fagmiljø som allerede har fått tildelt ekstra ressurser gjennom ekstern finansiering. Dette vil kunne gå på bekostning av fagmiljø som har vanskeligere for å hente inn eksterne midler og der det er ønskelig å stimulere til aktivitet. I eksterne prosjekter er det vanligvis betydelig handlingsrom for omdisponering av midler. Søknader om aktivitet knyttet til prosjekter som allerede har ekstern finansiering vil dessuten ofte ha lettere for å nå opp i konkurranse om finansiering fra andre kilder enn små driftsmidler.

Totalt sett vurderes det som mest tjenlig for fakultetet at prosjektledere for eksternfinansierte prosjekter kan søke om små driftsmidler, men at gode søknader fra fagmiljøer uten eksterne midler ved ressursknapphet gis prioritet foran slike søknader. På denne bakgrunn endret Forskningsutvalget retningslinjene for tildeling av små driftsmidler slik at fagmiljøer uten ekstern finansiering får prioritet foran søkere med slik finansiering ved vedtak 17.01.2023 (FU-sak 5/23).

6. Behandlingen i Studieutvalget og Forskningsutvalget.

Studieutvalget behandlet i møte 26. Januar 2023 saken og har avgitt følgende uttalelse:

1.SU takker for orienteringen og understreker viktigheten av at forskningsaktiviteten på fakultetet ikke går ut over undervisningstilbudet til studentene.

2.For SU er det viktig at fakultetsstyret i behandlingen av saken er oppmerksom på at det ikke bare er på forskningssiden at det er aktuelt med eksternfinansierte prosjekter. På utdanningssiden er det i stigende grad eksterne finansieringsmuligheter for prosjekter knyttet til studiekvalitet, med ordningen med

sentre for fremragende undervisning (SFU) som et særlig klart eksempel. Inspirert av saken som nå legges frem om støtte til eksternfinansierte forskningsprosjekter tar SU sikte på å få utarbeidet liknende retningslinjer for støtte til utdanningsfaglige prosjekter. SU bemerker i den anledning at slike prosjekter har direkte tilknytning til formålet med fakultetets undervisningsressurser, til forskjell fra forskningsprosjektene.

3. Til Vedlegg 2 "Utkast til retningslinjer for frikjøp i eksternfinansierte prosjekter", punktlisten «For ansatte som får innvilget frikjøp gjelder følgende betingelser» ønsker SU å tilføye et nytt kulepunkt:

- "For ansatte med frikjøp reduseres administrasjonsfradragene og fradraget for studentkontakt i undervisningsregnskapet forholdsmessig".

SU ber videre fakultetsstyret vurdere i hvilken utstrekning veiledning av stipendiater knyttet til prosjektet som frikjøpet gjelder, skal kunne belastes fakultetets undervisningsregnskap.

4. Vi ber om at man i retningslinjene bytter ut terminologien «eksternfinansierte prosjekter» med «eksternfinansierte rettsvitenskapelige forskningsprosjekter».

Forskningsutvalget behandlet saken i møte 17. januar 2023, med følgende vedtak:

"Forskningsutvalget slutter seg til forslagene til retningslinjer for støtte ved søknader og frikjøp i eksternfinansierte prosjekter."

Dekan og fakultetsdirektørs merknader

Studieutvalget ber om at fradraget for studentkontakt må reduseres forholdsmessig i den utstrekning det gis frikjøp for undervisning, og dette er vi enig i. Bortfaller undervisningen, vil også undervisningsrelatert studentkontakt falle bort. Når det gjelder administrasjonsfradraget kan vi ikke se at virkningen blir helt parallell fordi de oppgavene som begrunner dette fradraget ikke faller bort på samme måte. Dekan og direktør viser også til diskusjonene foran om at også forskningsprosjekt krever administrasjon fra faglig side og at ressursene for administrativ støtte er begrenset. Vi er imidlertid innstilt på at det administrative fradraget kan reduseres med en brøk som tilsvarer reduksjonen i undervisningsplikt som følge av frikjøp.

Når det gjelder veiledning av stipendiater og postdoktorer som frikjøpet gjelder kan vi ikke se at denne veiledningen skal behandles på annen måte enn det veiledning overfor andre stipendiater og postdoktorer gjør. At denne veiledningen kan medregnes som undervisning etter egne satser er en regel som har lang tradisjon ved fakultetet og som etter vårt syn bør videreføres. Vi er her i en annen situasjon enn mange andre fag, hvor veileder ofte sampubliserer med sine stipendiater. Samtidig er det ønskelig at veiledningsinnsatsen synliggjøres i søknader, og slik sett kan finansieres av eksterne kilder. Hvis prosjekter får slik finansiering av veiledning, bør ikke veiledning belastes fakultets undervisningsregnskap.

Den foreslåtte presiseringen av at retningslinjene gjelder "eksternfinansierte rettsvitenskapelige forskningsprosjekter" har vi ingen innvendinger mot. Vi noterer oss at Studieutvalget vil komme tilbake med et utkast til retningslinjer for prosjekter knyttet til studiekvalitet og imøteser denne.

På bakgrunn av ovenstående vil vi slutte oss til følgende anbefalinger:

Dekan og fakultetsdirektør anbefaler å videreføre ordningen til frikjøp i eksternfinansierte prosjekter, men med nye retningslinjer for når frikjøp kan innvilges og i hvilket omfang og med justeringer i form av noe lavere timeantall og tydeligere retningslinjer for hvilke søknadstyper som omfattes. Ved frikjøp avkortes fradrag i undervisningsregnskapet for studentkontakt, mens fradraget for administrasjon avkortes forholdsmessig, men med halv virkning. Timer til veiledning av stipendiater og postdoktorer i prosjektene godskrives som undervisning, etter vanlig sats. Vi foreslår at retningslinjene blir godkjent ved dekanvedtak, se utkast til retningslinjer i vedlegg 2. Regulering gjennom dekanvedtak gjør endringer enklere, ved at disse ikke må avgjøres av fakultetsstyret. Uansett vil fakultetsstyret på vanlig måte få orientering om dekanvedtak.

Dekan og fakultetsdirektør anbefaler å fortsette dagens ordning med å tilby god administrativ støtte, men med en sterkere prioritering mellom ulike søknader (jf. vedlegg 1), og at unge forskere og førstegangssøkere vil få særlig oppfølging.

Dekan og fakultetsdirektør anbefaler videre å innføre en ordning der søknader til EU, Norges forskningsråd eller tilsvarende finansieringskilder hvor fakultetet er koordinator eller sentral partner tildeles 20 timer med vitenskapelig assistent. Timene med kan benyttes fra søknadsprosessen starter og inntil søknaden er innsendt. Forskningsdekan gis fullmakt til å innvilge ekstra timer for søknader hvor det er behov for ytterligere støtte.

Dekan og fakultetsdirektør anbefaler at fakultetsstyret avsetter en årlig budsjettpost på kr 150 000 til å støtte søknadsutvikling som forskningsdekanen gis fullmakt til å disponere. Søknader om prosjekter hvor UiB er koordinator eller er sentral partner kan innvilges inntil kr 30 000 i støtte fra denne budsjettposten. Ved vurdering av søknad kan prioriteringskriteriene (jf. vedlegg 1) benyttes. Denne posten er det tatt høyde for i budsjettet for 2023.

Dekan og fakultetsdirektør anbefaler at de aktuelle støttefunksjonene i forskningsadministrasjonen styrkes for å kunne fortsette å tilby god administrativ støtte til prosjektdrift. Det anbefales også å innføre et prinsipp om at prosjekter må budsjettere med midler til vitenskapelig assistent, administrativt pliktarbeid i rekrutteringsstillinger og/eller administrativ koordinator i den utstrekning det er nødvendig.

Fakultetet bør videreføre praksis med egenandel i de tilfeller der det har strategisk verdi for fakultetet. Fakultetet bør ved spørsmål om egenandeler prioritere prosjekter som er i samsvar med kriteriene for prioritering (se utkast til retningslinjer i vedlegg 1).

På denne bakgrunn framsettes følgende

forslag til vedtak:

1. Fakultetsstyret slutter seg til anbefalingene for rammebetingelser for eksternfinansierte forskningsprosjekter,
2. Fakultetsstyret vedtar Retningslinjer for søknader om eksternfinansierte prosjekter slik de fremgår av vedlegg 1.
3. Dekanen gis fullmakt til å vedta Retningslinjer for frikjøp i eksternfinansierte forskningsprosjekter.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

27.01.2023
DANIEL NYGÅRD

Vedlegg_

1. Utkast til retningslinjer for støtte ved søknader om eksternfinansierte prosjekter
2. Utkast til retningslinjer for frikjøp i eksternfinansierte forskningsprosjekter

Vedlegg 1: Utkast til retningslinjer for støtte ved søknader om eksternfinansierte prosjekter

Forskere som planlegger å sende inn søknad om ekstern finansiering skal orientere forskningsdekanen om dette så tidlig som mulig.

Forskningsdekanen godkjenner innsending av søknader fra fakultetet og der fakultetet er partner, og prioriterer mellom søknader når det gjelder støtte til søknads- og driftsfase. Ved spørsmål om bidrag i form av egenandel fra fakultetet eller frikjøp fra undervisningsplikt som overstiger 20 % av undervisningsplikten til noen av fakultetets ansatte avgjøres dette av dekanen.

Fakultetet vil særlig prioritere følgende prosjekter:

- Prosjekter der fakultetet er koordinator
- Prosjekter med høy budsjettandel og /eller rekrutteringsstillinger til fakultetet
- Prosjekter som ledes av eller støtter opp om unge forskere på fakultetet
- Prosjekter i samsvar med fakultetets strategiske mål og faglige profil
- Prosjekter som utvikler internasjonalt ledende forskningsmiljøer eller ivaretar faglig bredde
- Prosjekter med sterk kopling til fakultetets master- og doktorgradsutdanning

Fakultetet vil særlig prioritere følgende utlysninger:

- EUs rammeprogram – European Research Council Grant (ERC Grant)
- Norges forskningsråd – Forskerprosjekt og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt

Det vil også legges vekt på fakultetets kapasitet til å delta i prosjektet og på sannsynlighet for tilslag, herunder kvalitet og modenhet av prosjektidé, relevans av utlysningen, prosjektgruppens sammensetning og konkurransesituasjonen.

For søknader som legger opp til frikjøp fra undervisningsplikter for fakultetets ansatte, vil det bli lagt vekt på fakultetets mulighet til å få dekket inn undervisningsbehovet som vil kunne oppstå.

Vedlegg 2 – Utkast til retningslinjer for frikjøp i eksternfinansierte rettsvitenskapelige forskningsprosjekter

Arbeid med søknader om og arbeid i eksternfinansierte prosjekter anses som vitenskapelig arbeid, og fakultetets ansatte må i hovedsak beregne å gjøre mesteparten av arbeidet som en del av sin forskningstid.

Frikjøp for arbeid med prosjektsøknader

For å kompensere noe for arbeidsmengden som kreves for større prosjektsøknader kan det innvilges godskrivning av timer i undervisningsregnskapet for innsendte søknader etter satsene under.

Timene gis per søknad, ikke per bidragsyter. Prosjektleder kan fordele timene på ulike personer dersom det er flere som har medvirket i søknadsarbeidet.

Frikjøp fra undervisning innvilges av forskningsdekan, i samråd med undervisningsdekan, etter følgende satser:

- Inntil 100 timer for større EU-søknader som koordineres av fakultetet (eks. ERC og RIA¹).
- Inntil 30 timer for mindre EU-søknader som koordineres av fakultetet og EU-søknader der fakultetet er en sentral partner.
- Inntil 30 timer for søknader om forskerprosjekter og kompetanse- og samarbeidsprosjekter til Norges forskningsråd som koordineres fra fakultetet.
- For andre typer søknader om prosjekter av tilsvarende omfang som nevnt over kan det innvilges frikjøp fra undervisning etter særskilt vurdering.
- For ansatte med frikjøp reduseres fradraget for studentkontakt i undervisningsregnskapet forholdsmessig. Administrasjonsfradragene reduseres også forholdsmessig, men med halv effekt.

Særlige forhold:

- For førstegangssøkere til hhv. EU og Forskningsrådet økes satsen med 50 %.
- For søknader som sendes på nytt (re-submissions) reduseres satsen med 50 %.
- For forskere som har forskningstermin i søknadsperioden innvilges ikke frikjøp.

Det er en forutsetning for å få innvilget godskrivning av timer at forskningsdekan har forhåndsgodkjent arbeidet med prosjektsøknaden.

Frikjøp for arbeid i prosjekter

Fast ansatte gis anledning til å søke om frikjøp fra undervisning i perioden prosjektet varer. Frikjøp skal klareres med forskningsdekanen før innsending av søknad. Frikjøp fra undervisning skal som hovedregel finansieres av prosjektet, og ved vurdering skal det vektlegges hvordan prosjektet bidrar til fakultetets virksomhet som helhet og i hvilken grad prosjektdeltakelse medfører lederoppgaver og/eller administrative oppgaver.

Følgende retningsgivende satser gjelder:

- Fast ansatte kan få frikjøp for inntil 100 timer per år for arbeid i ett prosjekt. Omfang av frikjøp avgjøres av forskningsdekanen i samråd med undervisningsdekanen.

¹ ERC – European Research Council (Pillar 1 i EUs rammeprogram). RIA – Research and Innovation Actions

- Fast ansatte som har lederoppgaver i eksternfinansierte prosjekter kan få frikjøp for inntil 250 timer per år i ett prosjekt. Omfang av frikjøp avgjøres av forskningsdekanen i samråd med undervisningsdekanen.
- Der hvor helt særskilte grunner tilsier det kan frikjøp utover 250 timer innvilges av dekanen.
- Totalt omfang av frikjøp for ansatte som deltar i flere eksternfinansierte prosjekter skal som hovedregel ikke overstige 400 timer. Unntak fra dette må godkjennes særskilt av dekanen. I vurderingen av om det skal innvilges unntak vil det bli lagt vekt på hvor lenge det totale frikjøpet vil overstige taket på 400 timer.

For ansatte som får innvilget frikjøp gjelder følgende betingelser:

- Ansatte med frikjøp over 400 timer kan ikke ta ut overskudd i undervisningsregnskapet. Ansatte med mindre enn 400 timer frikjøp kan ta ut inntil 30 timer av overskuddet per semester.
- Dersom prosjektet forlenges utover opprinnelig prosjektperiode faller frikjøp fra undervisning bort i perioden med forlengelse, med mindre annet er avtalt. Dersom forlengelsen av prosjektet skyldes lovbestemte permisjoner med lønn forlenges også frikjøpet for den ansatte det gjelder.